trium solum [1] præcedensque dignitas [2] restituta sit, potestas tamen patria [3] repetita non videtur.

De reditu, De militia, De existimatione.

7. Imp. PHILIPPUS A. & PHILIPPUS C. Cassio.

GEneralis indulgentia nostra reditum [4] exulibus seu deportatis tribuit [5]: non etiam loca militiæ [6] pridem adempta concessit, neque [7] integram atque illibatam existimationem reservavit.

De servis.

8. Impp. VALERIANUS & GALIENUS AA. Seleuco PP.

FRustra [8] adhuc servum [9] esse tui juris existimas, qui in metallum damnatus, pœna ejus postea liberatus est. Per hujusmodi enim indulgentiæ occasionem integrari dominium prius non placuit: verum idcirco tamen impune tibi eum Præses provinciæ injuriosum esse [10] non patietur. Quod si quid rerum tuarum tenet, Procurator vobis judex erit: fisci enim cœpit esse mancipium.

De patria potestate.

9. Impp. DIOCLETIANUS & MAXIMIANUS AA. Restitutæ & aliis.

SI pater vester in insulam deportatus, generali indulgentia restitutus est, nec ut liberos in [11] potestatem reciperet, specialiter [12] impetravit: in dubium non venit, Hereditatis commodum per vos ei acquiri, quos sententia contra eum prolata patresfamilias effecit, nequaquam potuisse.

De effectu indulgentia.

10. Iidem AA. & CC. Demetrio.

CUm indulgentia nostra interveniente sis reversus ad lares tuos, frustra vereris, ne ex annotatione Præsidis, quæ jam abolita est, calumniam [13] patiaris.

De lite ante deportationem mota.

11. Iidem AA. & CC. Philippo.

CAsus ejus, qui fundi moverat quæstionem, & ex benignitate nostra facta [14] in eum cum bonis restitutio, statum pristinum caufæ non immutavit.

De ære alieno.

12. Iidem AA. & CC. Tryphoni PP.

SI deportationis sententiæ veniam indulgentia nostra consecuta suam recepit [15] substantiam, se protegere sceleris pœna contra [16] creditores, quominus jure debitum solvat, improbe conatur.

De patria potestate, & ejus effectibus. 4. De bonis, dignitate, & patria potestate.

13. Imp. CONSTANTINUS A. ad Maximum P. U.

IN [17] quæstione testamenti, quod deportati filius remeante patre fecisset, remotis Ulpiani, atque Pauli notis, Papiniani placet valere sententiam, Ut [18] in patris sit filius potestate, cui [19] dignitas, ac bona restituta sunt.

§. 1. Ita [20] tamen, ut gesta per filium, cujus consilia legitima ætas firmaverat, rata sint, eodem in potestatem patriam redeunte, ne eorum rescissio efficiat (quod est maxime absurdum [21]) eodem [22] tempore nec in patris, nec in sua quemquam fuisse potestate. §. 2. Minores enim ætate jure quicquam agere prohibentur. Quibus si damnato patre tutor datus est, necesse est ut ab officio suo recedat, regresso eo, quem non solum nomine [23] redire, sed etiam officium [24] suum nulla pravitate corruptum liberis præbere oportet, ut eorum bona tueatur, & augeat. Nam [25] si patria potestate ad [26] corrumpendi, atque effundendi patrimonii licentiam aburatur: ut furioso, ac dementi, itemque prodigo [27], libidinum omnium, vitiorumque servo, non est eorum pecunia committenda: [quin] ab administratione fugiat, neque tutor esse desinat, omniaque minoris dispendia suis ipse damnis præstet. Sententia vero deportationis nullo patrem præjudicio diminuat. §. 3. Quem si comperta integritas, ut naturæ, ita officio liberis restituerit, ei gubernacula [28] rerum tradenda sunt, cujus ad imitationem publici juris provisa custodia est. Quæ nisi bonis patribus detur, luctuosior erit [filius] reditus, quam discessus.

§. 4. Ideoque tantum [29] ad restitutionem indulgentia valeat, quantum ad correctionem sententia valuit: utque *deportationis* ipsum per se [30] nomen [31] rerum omnium spoliatio est: ita indulgentiæ restitutio [32], bonorum [33] ac dignitatis, uno nomine amissorum omnium sit recuperatio. Et filii emancipationem a patribus officiis petant: ut libertatem non damnationis, sed lenitatis paternæ testem habeant. Dat. 18. Kalend. Octobr. *Sirmii*, CRISPO 2. & CONSTANTINO 2. CC. CONSS. 321.

14. 34.

Explicatus est Codicis DN. Justiniani PP. A. Repetitæ prælectionis liber nonus.

1 Indulgentia generalis patriam restituit. vid. *d. l. 7.* 2 Indulgentia generali fama non restituitur. *l. 3. §. de generali abolitione.* 3 Indulgentiam generalem consecutus liberos suos in suam potestatem non revocat. vide Sfortiam Oddum *d. tract. de restit. quæst. 94. art. 3.* 4 Indulgentia generalis patriam & in eam reditum tribuit. *ut hic, & l. 4. 5. 6. supr. eod.* adde Sfort. Oddum *d. tract. de restit. quæst. 94. art. 2.* 5 Indulgentia generalis, neque militiam, neque famam restituit. *6. Synops. Basil. 3. ex lib. 60. tit. 38. cap. 11.* adde *d. 3. supr. de generali abolit. l. 10. in fin.* 7. *eod.* Ideoque si generali principis indulgentia redierint omnes relegati & deportati, neque militias suas recipient, & infames manebunt. *Syn. d. loco.* 6 Restitutis a pœna, servi non restituuntur. 7 Vide quæ scripsi ad *leg. 3. supr. de generali abolitione.* 8 Indulgentia generali domino concessa, non restituuntur ei servi fisco commissi ex deportatione ipsius domini. 9 Servi restituti, dominis injuriosi esse non debent. dixi ad *leg. 13. in fin. supr. de pœnis.* 10 Restitutio jus patriæ potestatis non restituit, nisi specialiter jus potestatis restitutum fuit. *Ecl. dilectors, c. 13.* adde *leg. 6. supr. eod.* aut dignitas ac bona sint restituta. *l. 13. in pr. J. eod.* 11 Præses non deportat, sed deportandum adnotat, eamque adnotationem plerumque sequuntur principes. *l. 6. §. 1. ff. de interdict. & relegat.* 12 Vide *l. 2. in fin. supr. eod.* 13 Restituti adversus præsidis adnotationem status in dubium revocari non debet. 14 Dixi ad *l. 5. supr. eod.* adde *l. 21. ff. de verb. signif.* 15 Dixi ad *leg. 4. supr. eod.* 16 Restitutus in integrum, non potest uti beneficio restitutionis in fraudem creditorum.

17 *l. unic. C. Theod.* 18 Patriam potestatem recuperat deportatus, cum primum restitutus est. 19 Dixi ad *l. 9. supr. eodem.* 20 Restrictio regulæ: facit *lex 8. ff. de pact. dotalib.* atque ita restituta patria potestate deportato restituto, quæ intermedio illo tempore gesta sunt, per ejus filium rata sunt. 21 Absurditas vitanda. 22 Contraria duo simul con urrere non possunt. Nec enim quis potest esse eodem tempore sui juris, & in alterius potestate. 23 Nomine tantum restitutur patriæ potestati, qui administrationem rerum filii non recuperat: quique ad ejus bonorum administrationem non restituitur. 24 Patris officium est, res liberorum recte administrare. 25 Restituta alicui patria potestate, restituitur eidem jus administrandorum bonorum, si modo legitimæ administrationis capax sit. 26 Adde *l. 50. ff. ad SC. Trebell.* 27 Prodigus libidinum, omniumque vitiorum servus, *ut hic*, neque modum, neque finem expensarum habens, bona dilacerans atque dissipans. *l. 1. ff. de curat. fur.* everfor. dixi ad 1. *Caje ult.* his addatur elegans prodigi descriptio ex Paul. 3. *sent. 4. §. 7.* 28 Vide quæ scripsi ad *l. 11. ff. de verb. oblig.* 29 *l. 6. §. 12. ff. de injusto rupt. & irr.* 30 Nominis vis spectanda. 31 Deportatio, rerum omnium spoliatio. 32 Indulgentia bonorum, dignitatis restitutio. his adde, quæ de verbo *restituendi* scripsi ad *l. 35. l. 75. ff. de verb. signi. l. 173. §. 1. ff. de reg. jur.*
33 Vide quæ scripsi ad *l. 2. supr. eodem.*
34 Deest hic constitutio, quam vide apud Cujac. 20. *observ.* 31.

D. JUSTI-

D. JUSTINIANI
SACRATISSIMI PRINCIPIS, PP. A.
CODICIS,
REPETITÆ [1] PRÆLECTIONIS,
LIBER DECIMUS. [2]

TIT. I. [3]

DE [4] JURE [5] FISCI [6].

De donatione præcedente obligationem fiscalem.

1. Imp. ALEXAND. A. Attico, & Severo [7].

SI prius [8] quam fisci rationibus pater vester obligaretur, perfectam [9] prædiorum donationem [10] fecisse fuerit probatus: quod citra fraudem creditorum gestum est, non rescinditur [11].

De computatione a Tabulariis facta.

2. Imp. GORDIANUS A. Serenio [12].

INstar rei judicatæ obtinere minime [13] potest computatio a Tabulariis [14] facta: nisi sententia Procuratoris [15] fuerit comprobata.

De venditione in fraudem fisci.

3. Idem A. Atticæ.

SI minori [16] pretio, quam res est, aperta fraude [17] emptoris vel gratia, quæ obligata sunt fisco [18], venierint: aditus Procurator [19] meus debitam quantitatem inferenti [20] restitui ea prædia jubebit.

De metroicis.

4. Impp. DIOCLET. & MAXIM. AA. Niceti [21].

CErta forma super metroicis [22] data est, qui jussu Principis in aliam civitatem translati sunt. Nam prædia [23] eorum, quæ antequam demigrarent, habuerint, si ab eis [24] distracta non essent, fisci rationibus vindicari januridem decretum est: nisi aliud speciali præcepto Augusta majestas decrevit. Ut igitur a Principibus salubriter statutum est, ita salvis his quæ utiliter placuerunt, parentibus [25] heredes eos existere minime oportere, nulla legis sanctione statutum est.

De bonis non capiendis sine autoritate Principis.

5. Exemplum sacrarum literarum eorumdem AA. ad Flaccum.

PRohibitum [26] est, cujuscunque bona, qui fisco locum fecisse existimabitur, capi, priusquam [27] a nobis forma fuerit data. Et ut omni provisionis genere occursum sit Cæsarianis [28], sancimus licere [29] universis quorum interest, objicere manus his qui ad capienda bona alicujus venerint, qui succubuerit [30] legibus: ut etiamsi Officiales ausi fuerint a tenore datæ legis desistere, ipsis privatis resistentibus, a facienda injuria arceantur. Tunc enim is cujus interest bona alicujus non interpellari, Officialibus volentibus ea capere, debet acquiescere, cum literis [31] nostris, cognoverit non ex arbitrio suo Cæsarianos (id est Officiales) ad capiendas easdem venisse facultates: sed justitiæ vigorem [32] id fieri statuisse.

Si non suo tempore agatur.

6. Imp. CONST. A. ad provinciales [33].

JUstas etiam, & quæ locum habent, fisci actiones præcipimus concremari [34], ob hoc solum, quod suis [35] temporibus prolatæ non sunt: ut [36] jam [37] calumniæ privatorum eo saltem arceantur exemplo, quo justas fisci lites fiere præcipimus. Dat. 3. Kal. Jun. CONSTANT. A. 5. & LICINIO CC. CONSS. 319.

De bonis lite pendente non occupandis, si post rem secundum fiscum judicatam interversum quid fuisse apparuerit.

7. Idem A. ad Volusianum P. U. [38].

DEfensionis [39] facultas danda est his quibus aliquam inquietudinem fiscus infert: cum facultates eorundem adhuc [40] controversia pendente inquietari describique fas non sit. Ubi ergo controversia extiterit, fisco alicujus patrimonium vindicante, apud eum [41] omnibus facultatibus constitutis cognitio ventiletur [42]: ut cum rei exitus debere eas vindicari [43] probaverit, tunc demum res persequi liceat, & super modo facultatum ac rerum interrogationem haberi, quæ per conditionales [44] servos investiganda est: ut si quid subtractum [45] fuerit, exigatur, & extrinsecus integrum tantum [46] aliud multæ nomine, quantum fuerat per fraudem ablatum. † Sane in hujusmodi quæstione, si Cæsariani [47] nomen inciderit, ad usurpationem constitutionis istius non debebit accedere [48]: siquidem consuetudo fraudum, quibus prædicti [49] omnia temerare consueverunt [50], exceptionem eorumdem meruit [51]. Dat. prid. Kalend. *Sirmii*, CONSTANTINO A. 7. & CONSTANTIO CC. CONSS. 326.

1 Al. *Ex repetita prælectione.* 2 Juris fisci vocabulo etiam privilegium fisci comprehenditur, *l. Aliianus. ff. de manumiss. l. 2. supr. de privil. fisci.* qui titulus an, & quid a nostro hoc differt, docebit te Cujac. *hic.* præter quem etiam ad hos tres libros posteriores scripsere Plateanus, Penna, Palvæus, Pyrrhus Anglebermæus & Alciatus. porro fiscus est cophinus sive sporta, ejusque appellatione non sacrum tantum ærarium, id est, sacræ largitiones sive thesauri continentur, de quibus proprie fiscus dicitur, *l. 3. §. de quadr. præscr.* sed & privatum, id est, res & largitiones privatæ Augusti vel Augustæ, *l. 1. J. de locat. prad. civil. l. 1. J. de collat. fund. fisc.* vide *l. 9. hoc tit. J.* Mod. 3 Titulus hic generalis est: de privilegio vero fisci 8. specialis, ut quo de speciali hypotheca fisci tractatur. 4 Addebant veteres, *& populi.* & Paul. *lib. 5. sent.* 12. sic Lampridius *in Alexandro* scribit, *eum leges de jure fisci & populi moderatas & justas tulisse.* Cont. 5 Id est, privilegio, adde 7. *tit. 73. supr. eod.* 49. D. 14. Fiscus num eodem modo restitutur in integrum, ut minor & Ecclesia: & sic hi tres in restitutionibus comparantur, si per suos gestores & procuratores damnum senserint? Comparantur. *Pyrrhus l. 6. J. eod. Gloss. l. fi curator 5. in fin. ff. de jure fisci. l. sub specie 4. supr. de re jud. l. un. J. de sent. adversus fisc. latis l. Imperatores 35. ff. de re judic. cap. auditis. x. de in integ. restit.* vid. Everard. *loco a minoribus ad fiscum.* 64. de sententia vide, quæ scripsi ad *l. 3. supr. in quibus caus. in integr. restit.* de mora *l. 14. supr. de procurat.* Goth. Ad hunc tit. vid. Boss. *tit. de fisco & ejus privileg.* Alciat. & Cujac. Ant. 6 Id est, ærarii, tam sacri, quam privati. *l. 9. J. eod.* Porro fiscalium originem ita veteres quidam repetunt a provinciarum inter Principem & Populum partitione: quasdam enim Imperatoris, quasdam pop. Romani factas fu ſie, ut ex earum provinciarum reditu haberet P. Romanus aliquid, quod in rem suam, proprioſque usus verteret, & hæc fiscalia seu publica appellata, quæ pleno jure dominii populi essent, ita ut ea etiam alienaret pro suo arbitratu. Cæterum ut P. Romanus, ita civitates reliquæ quasdam etiam res peculiares habuere, fundos pura, servos & similia: quibus administrandis, imo etiam alienandis, a principe idoneus quis præficiebatur. Quin hujusmodi res quoque in dominio cujusque civitatis erant, ut priores iliæ in P. Romani: hæc tantum differentia fuit, quod quæ P. Romani res erant, fiscales & publicæ proprie: quæ civitatum, proprie civiles, impropriæ vero publicæ & fiscales dicebantur. 1 Harm. 2. §. 46. Suet. *in Aug.* 7 *Hujus legis inscriptio sic ex manuscript. l. reponenda est.* Impp. Severus & Antoninus AA. Attico & Severo. *al.* Sereno. 8 Adde *l. 10. §. 1. ff. quæ in fraud. cred. l. 4. supr. de privil. fisci.* Quid si quis eadem die cum alio contraxit, qua cum fisco? Fiscus præfertur, si cum privato contractum fuerit titulo lucrativo, *ut hic*, secus si onerofo. Ripens. ad *l. 10. ff. de pign. n. 8.* Fraus enim facilius præsumitur adversus fiscum in causa lucrativa, quam onerosa. *l. 1. §. si quis in fraudem 12. ff. si quid in fraud. patroni.* Goth. Donatarius a fisco conventus hypothecaria, in dubio probare debet donationem præcessisse, ut absolutio sequatur Rip. *ad l. si debitor, n. 7. ff. de pignoribus.* Hannibal de Cano. *ad l. post contractum. ff. de donat. num.* 43. 45. & 47. Camil. Visit. *ad l. 1. ff. solut. matr.* præter quos adi etiam Ægidium Bossium *in tit. de fisco & ejus privilegio fol.* 377. Mod. 9 Perficitur vulgo donatio traditione vel mancipatione: in filios, etiam nuda voluntate. *l. 4. C. Theod. de donat.* Cujac. *hic.* 10 Vid. *l. 9. §. fed in his. supr. de bonis proscript.* 11 *Sub.* Paulina: at non hypothecaria vel in factum, quarum neutra resistitoris. Cuj. 12 Al. *Serenio.* 13 Potest igitur retractari. 14 Tabularii qui, dixi ad *l. 7. J. de exact. tribut.* Goth. Tabularii eorum, quæ publico inferantur & debentur, rationes conficiunt. *l. 1. & l. miss. J. de exact. tribut. l. 2. J. de numer. l. 1. J. de immun. nem. conc. l. 1. J. de censib.* Vide autem Coral. *lib. 3. miscell. c. 11.* Mod. 15 Qui & rationalis. 16 Vid. Cujac. 16. *obs.* 29. 17 Aliud si bona fide. *l. 1. J. ne fiscus.* 18 Id a fisco, id est, procuratore vel officio eius. 19 Imo præses. vid. *l. pen. ff. de rescind. vendit.* 20 Vid. *l. 16. supr. de rescind. vendit. l. 2. J. de fide & jur. hasta. Tit. 3. h. l. 1. supr. de præscr.* 30. *ann. l. 9. ff. de rescind. vend.*
21 Mucatraulo, ut *supr. l. 7. ff. de rescind. vend.* 22 Al. *Metoecis*, Recte. *Metoeci* sunt coloni & incolæ, qui ex una civitate in aliam migrant, jussu principis, *ut hic. l. 12. in fin. ff. de excusat. tut.* Dixi ad *tit. ff. ad munic. & de incolis.* Goth. Suidas *metoecos* dici eos tradit, qui extra patriam habitant; & tributum quod ab his persolvitur *metoecium.* erantque Athenis olim *metoecia* festus dies, ob receptos in civitatem colonos. Cæterum constitutur hac lege; ut τῶν μετοίκων prædia in fiscum redigantur, quæ ab eis distracta non fuerint; nisi specialiter id eis Princeps concesserit, ut ea sibi retineant: sic tamen, ut non arceantur a successione parentum in ea civitate relictorum, ex qua emigrarunt. Unde & postea sibi ex successione in eadem civitate bona acquirere possunt, ex alia causa forsitan non æque, *arg. l. milites. ff. de re milit.* adde Forcatulum *Neyoman. jur. diaeteg.* 18. Mod. 23 Prædia incolarum (qui hic μέτοικοι) quæ antequam migrarent justu principis habuerunt in fiscum redigenda, nisi princeps id eis concesserit, ut ea sibi retinerent. 24 Al. *his.*
25 Metœci non arcentur a successione parentum in ea civitate relictorum, ex qua migrarunt.
26 Nunciis principis non creditur sine literis. *Bart.* 27 Officiales procuratoris Cæsaris bona caduca occupare non possunt, sine auctoritate principis. 28 Cæsariani officiales procuratoris Cæsaris, dixi ad *l. 10. ff. de publicanis.* Goth. Qui & *Catholicianis* dicuntur *in l. pen. §. ult. supr. de bon. proscript.* quemadmodum procurator ipse *Catholicus* sæpe in lib. Βασιλικῶν appellatur. *Mod.* 29 Resistere licet officialibus & Cæsarianis, bona caduca occupantibus sine jussu Principis, atque ita permittitur cuique injuriosos conatus eorum prohibere, si quid injuria facere cœperint aut voluerint; licet, inquam, id iis, quorum interest, *ut hic.* Tenentur quoque injuriæ. Paulus *l. 5. sent.* 12. §. 6. Quoties sine autoritate judicati officiales aliquas bona occupant, vel describunt, vel sub observatione esse faciunt, adito procuratore injuria submovetur: & hujus rei autores ad P. Prætorio puniendi mittuntur. Goth. Vid. Marci *decis.* 772. Anton. Fab. *ad Cod. l. 7. tit. 20. defin.* 15. Pece. *de jure sistendi cap.* 22. & 23. S. L. 30 Legend. *qua succubuerint*, id est, cesserint in causa caduci.
31 Vid. *l. 1. supr. de manid. princ.* 32 Vigore. 33 *C. Theod. eod. tit. l. 3.*
34 De igne & ignis pœna, vid. *l. un. supr. de Nili aggerib.* 35 Fisci actiones intra suum ac legitimum tempus instituendæ: post tempus legitimum, moveri non possunt.
36 In C. Theod. deest, *ut*, & sic novus versiculus incipit, *jam. Gr.* Goth. τὸ ὡς, inducit etiam Cujacius: qui ait sententiam hanc esse: Si abolenitur justæ fisci lites præscriptione temporis, quid fiet de injustis & calumniosis privatorum litibus? *Mod.* 37 Si fisci litibus etiam justis præscriptio objiciatur, quanto magis injustis privatorum objici poterit & debet.
38 *C. Theod. eod. l. 5. de iunt.* 39 Id est, reclamandi copia. adde *l. 46. ff. eod. & 1. Harm. 2. §. 44.* 40 Conventorum a fisco bona, pendente ipsa lite neque deforibi, neque distrahi debent. Possessio apud reos remanere debet, *ut hic.* nisi officiales sint procuratores Cæsaris. *vers. sane. J. eod.* 41 Possessorem. 42 *Sub.* apud rationalem.
43 *Vindicare, in C. Theod.* 44 Conditionales tabularii, hinc conditioni addicti & mancipati, adeo ut non possint ad aliam aspirare militiam vel dignitatem. dixi ad *l. 11. supr. qui potiores.* 45 Al. *ei fuerit.* 46 Et sic duplum, ut *l. 46. §. 1. ff. eod.* Imo quadruplum, ut *l. 8. J. eod.* dixi ad *l. 45. §. 13. ff. eod.* 47 Cæsariani seu officialis Procuratoris Cæsaris a fisco conventi bona, statim seu ab initio litis ipsius motæ, a fisco possidentur, vel alio nomine? Præsumptionem malæ fidei, possessionis consuetudo fraudem inducit. *in fin. J. eod. l. 2. C. Theod. de bonis vacantibus.* 48 Al. *Abstidere.* 49 Al. *prædicta.*
50 Præsumitur mala fide possidere, qui con uevit alium fraudare. Jus id in τῆς παρεφόρου seu præsumptione est, ut notant Græci, teste Cujacio ad *Novell. 22. in fin.* Hinc colligunt, publicæ rei administratores, qui ad illud munus inopes venerunt, si postea divites facti fuerint, ex publica pecunia divites factos fuisse præsumi, si modo id constante administratione, adquisierunt, non post redditas Reipublicæ rationes. adde, quæ dixi ad *l. 10. in fin. supr. arbitr. tutela.* 51 Meruerint, in C. *Theod.* al. *meruerunt.*

De

De interversorum pœna.

8. Impp. VALENT. & VALENS AA. ad Dracontium, Vic. Africæ.

QUi [1] in contractibus scelestis, ac fisco perniciosis interversorum [2] maculosis sese fraudibus implicuerint: quadrupli [3] redhibitione teneantur. Dat. 15. Kalend. Decembr. *Adrumeti*, VALENT. & VALENTE AA. CONSS. 365.

De susceptoribus. De Irenarchis. De Optione.

9. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Patricio Comiti rerum privatarum [4].

SUper [5] creandis susceptoribus [6] periculo Procuratorum [7] rei dominicæ [8], dispositionem tuæ sublimitatis firmam esse præcipimus: ita ut omni ambitione cessante, quæ statuta sunt, quæque antiqua consuetudine commendantur in publis [9], vel sumptu familiæ ministrando, intemerata permaneant: super Irenarcha [10], & Optione [11] omni antiqua [12] consuetudine observanda. Dat. 3. Kal. Januar. *Constantinop.* THEOD. A. 9. & CONSTANTIO 3. [13] CONSS. 420.

De bonis mortuorum ante condemnationem.

10. Iidem AA. Palladio PP. Orientis [14].

EOrum patrimonia mortuorum [15], qui vitæ suæ tempore diversis conscientiam suam dicuntur polluisse criminibus, fisci rationibus nequaquam competere [16], [vel ab eo alienari [17]] censemus, nisi post publicam accusationem eos consiterit fuisse convictos [18]. Dat. 8. Id. Jul. *Ravennæ*, EUSTATHIO, & AGRICOLA CONSS. 421.

Intra quod tempus lis finienda sit.

11. Pars undecimæ const. ex *lib.* 56. θεωρ.

OMnis [19] publica actio intra sex [20] menses post litis contestationem peragatur: nisi forte contingat, ut sit necesse, vel personas, vel instrumenta quædam ex provinciis accersiri in Regiam Urbem, aut si ipsimet, qui conveniuntur, causam dilationis præbeant, utpote si se imparatos dixerint.

TIT. II.

DE CONVENIENDIS FISCI DEBITORIBUS [21].

1. Imp. GORDIANUS A. Saturnino & aliis.

NOn injusta ratione desideratis, repromissa fisco indemnitate, eos prior [22] loco conveniri, qui reliqua contraxerunt, mox ad vos perveniri qui ab his quædam mercati estis.

Cautio quæ non probat contra fiscum, sed contra officiales facit ut officiales primo conventantur. Bart.

2. Impp. VALER. & GALLIEN. AA. & VALER. C. Erophilo [23].

FIsco quidem contra te manet actio, quod argentum [24] quod inferre debebas, rationibus fuerit relatum, si cautionem quæ tibi super eo exposita est, Tabularius non subnotavit, æquum [25] tamen est, ut prius de bonis ejus qui exactor fuit, si solvendo est, [& [26]] conveniendi ejus facultas datur, indemnitati fisci satisfiat [27]: tunc a te, si servari hic modus non possit, reposcatur.

1 Ex *l.* 10. *tit. t. l.* 10. *C. Theod.* 2 Interversor hic & *l.* 12. *J. de suscept.* decoctor pecuniæ publicæ. dixi ad *l.* 2. *J. de Palatinis sacrarum largit. l.* 12. *tit.* 24. Goth. Hi in quadruplum tenentur. *l.* 1. *J. de iis, qui ex publ. rat. l.* 1. *J. pan. fisc. cred. pref. l. in fraudem. §. pen. ff. de jure fisc.* Imo in duplum. *l. prox. §. l. infertur. §.* 1. *ff. eod.* ita est, in iis, quæ fisco nondum acquisita sunt; in acquisitis jem locus est actioni in quadruplum. *Mod.* 3 Vide quæ scripsi ad *l.* 45. *§.* 13. *ff. eod.* 4 *C. Theod. eod. tit. l.* 17. hinc constat, agi, hoc titulo de rebus ærarii privati, ut *l.* 1. *J. de locat. prad. civil. l.* 11. *tit.* 70. alias proprie fiscus, facrum ærarium, factæ largitiones, sacri thesauri, 5 Comitis rerum privatarum dispositione, susceptores rei privatæ creantur, pabula & agnonæ præstantur familiæ rei privatæ, fusi enim famulos fiumque familiam res publicæ principis privata habuit. creantur periculo procuratorum rei privatæ, *ut hic*, ex comitis rerum privatarum dispositione, *ut docet hujus legis inscriptio.* 7 Comes rerum privatarum principis privati ærarii curam gerebat per procuratores, *Theod.* 3. *c.* 12. *Gracci* 6. *Basil.* Differt autem a Comite ærarii five sacrarum largitionum, five thesaurorum, de quo scripsi ad *l.* 2. *J. ut degust. ordo servetur. l.* 12. *tit.* 8. uterque tamen est illustris. 8 Id est, rei privatæ ipsius principis. 9 Pabula quæ & capita, *ut. supr. de annonis & capit.* animalium; ut annonæ, familiæ dominicæ sumptus. 10 Vide *J.* de Irenarchis. 11 Optio est erogator annonæ militaris. 12 Creantur Irenarchæ periculo decurionum & ex dispositione præsidum. *l.* 1. *J. de Irenarchis. & ad l. Divus. ff. de custodia reorum.* ita definuntur: ἐφορεύοντες ἐν τῇ τῶν ὅλων ὑπαρξίᾳ; ἐπιτροπεύοντες. Optio autem est, non, ut vult Accursius, qui publica exigebat; non, ut Alciat, qui ægrotorum vice fungebatur, sed qui erogabat annonam militarem: de utris igitur autem vide plura apud Cujacium *observat. lib.* 1. *cap.* 33. *& ad* 1. *J. de exaction. tributor.* Mod. 13 *Al.* III. 14 Ex *Cod. Theod. l.* 16. *tit.* 10. *lib.* 30. *ubi additur*, post alia. 15 Mortuorum ante condemnationem bona fisco non vindicantur. 16 *Competit*, in *C. Theod.* 17 Abfunt a *C. Theod.* 18 Id est, condemnatos. *Goth.* Ergo etiam si post accusationem decesserint, pœna publicationis bonorum in hæredem non transit: excepto crimine perduellionis. sed quid si decesserint post appellationem? hoc decidit aperte. *l. ult. supr. si reus vel accus. mort. fuer.* Mod. 19 *Ex collatione Aur. Augustini.* 20 Omnis causa fiscalis post eum contestatam finienda est intra sex menses: id eoque in *l. properandum.* 13. *supr. de judiciis*, recte excipiuntur causæ fiscales. *Goth.* Causæ pertinentes ad publica munera, quæ in eadem lege excipiuntur, finiendæ sunt intra tres menses. *l generali. J. de decur.* Mod.

21 Vid. Peregrin. *de jure fisci lib.* 6. *tit.* 3. *num.* 3. *& lib.* 6. *tit.* 7. *n.* 1. Anf. 22 Fiscus hoc ordine excutit debitores: priore loco reum ipsum principalem, tum intercessorem, deinde possessorem hypothecarium. *ut hic*, 1. 47. *ff. de jure fisci.* Exigit quidem exactor publicorum tributorum debitorem debitoris fiscalis jure tacitæ hypothecæ: prius tamen excutit reum principalem quam possessorem. Fiscus eam electionem non habet. 23 *Patrophilo*, vet. 24 Fisci debitor non continuo liberatur, hoc ipso quod exactor retulit in rationes publicas, debitorem solvisse, sed tum demum, cum tabularius subnotaverit: ut hinc constet exactorem a tabulario distingui. Exactoris manus inter cætera fuit, exacta in rationes publicas referre tabularii, subnotare. *l.* 1. *J. de canone largit. h. l. tit.* 23. 25 Apocha quæ non probat contra fiscum, sed contra exactorem fisci, tantum id efficit, ut a fisco prius conveniatur exactor, quam debitor. 26 Deest in quib. lib. al. *aut.* 27 Satisfaciat.

28 Si divisa est administratio a judice, vel ab ejus officialibus, primo conveniunt gerens, fidejussores, & nominatores ipsius, quam perveniat ad collegium. Bart. *Goth.* Vide Ludovic. Roman. *singular.* 324. Anf. 29 Augerio. 30 Reliqua exigendis plures etiam exactores eligebantur: quidam ad certorum tantum nominum exactionem, *ut hic.*

31 Consortes, consocii. 32 Sociatos. 33 Al. *cæterorum.* 34 Multum interest, exacto divisim mandetur, an pro indiviso. 35 Al. *inter vos*, quod rectius existimat Cujac. *ut in fin. etiam vos.* 36 Nominatim. 37 Al. *additur*, est.

3. Impp. DIOCLET. & MAXIM. AA. & CC. Januario & aliis.

QUoniam [28] Angerio [29] ac filio ejus ad exigenda reliqua [30] consortes [31] vos atque consocios [32] esse dicitis, eisque certorum [33] duntaxat nominum exactionem mandatam [34]: nec inter eum [35], & cæteros, qui exactores fuerant nominati [36], confusæ exactionis mutuum periculum constitutum, [37] sed separato muneris [38] obsequio [39] discretam sollicitudinis rationem fuisse adseveratis, a jure non discrepat, ut prius [40] ex bonis exactorum qui principali loco ad exactionem fuerant destinati, indemnitati fiscali satisfiat: postque eos, si solidum debitum exolutum non sit, nominatores conveniri. Rationalis [41] igitur noster juris ordinem sequetur: excussisque exactorum facultatibus nec non etiam nominatorum, si fiscus in universi debiti quantitate [42] securitatem indemnitatis consecutus non fuerit, etiam vos ad restituenda fiscalia debita adstringet [43].

4. Imppp. VALENT. VALENS & GRAT. AAA. ad Archelaum Com. Orientis [44].

HI [45], qui fisco nostræ mansuetudinis obnoxii sunt, omissa frustratione [46] teneantur, ut quod suis nominibus debent, de suis facultatibus cogantur exolvere [47]: servatis, cum compleverint [48], allegationibus propriis, si quas adversus quoscunque ex suis contractibus debitores competere sibi ex jure crediderint: ita ut adversus eos, quos sibi obnoxios adseverant, legibus & judiciis experiundum esse cognoscant. Dat. 3. Non. Jun. *Novioduno*, VALENTIN. N. B. P. & VICTORE CONSS. 369.

Scriptura propria non facit fidem pro scribente, vel ejus herede, etiamsi fiscus sibi successerit Bart.

5. Iidem AAA. Fortunatiano Comiti rerum privat. [49]

INter [50] chartulas confiscari [51] brevis [52] quidam adseveratur inventus [53], qui nomina continebat debitorum, seu contractuum [54], cum tamen neque testibus credita pecunia probetur, neque cautionibus [ea] quæ [55] [brevi] inserta sunt, ostendantur, iniquum [56] esse persperimus, ut sub propria adnotationis manu unusquisque sibi faciat debitorem. † Occasionis igitur hujusmodi calumniam præsenti volumus jussione cohiberi: ut brevis vanitate rejecta, nullus ad redhibitionem [57] de his quorum nomina conscripta sunt, urgeatur [58]. Quod & in aliis similibus [59] causis observandum esse censemus. Dat. prid. Non. Jul. *Hierapol.* GRATIANO A. 4. & MEROBAUDE CONSS. 377.

TIT. III.

DE FIDE [60] ET JURE [61] HASTÆ [62] FISCALIS, ET DE ADJECTIONIBUS [63].

1. Imp. ANTON. A. Curtiæ.

QUod in libellum contulisti, procurator meo ad cujus officium desiderium tuum pertinet, allega: cui [64] si probaveris non [65] auctore procuratore, vel eo cui vendendi fuit facultas, neque habitis hastis, neque omni ordine peracto venditas res esse: & id quod ex causa judicati debes, exolveris, rescissa venditione mala fide [66] facta, easdem res recipies cum fructibus quos ad emptorem mala fide pervenisse, vel [67] pervenire debere constiterit. PP. Non. Jan. ANTON. A. 4. & BALBINO CONSS. 214.

38 Al. *nominis.* 39 Al. *additur*, quo. 40 Fiscus, quoties pro indiviso pluribus mandata est debitorum fiscalium exactio, priore loco experitur adversus exactores: deinde adversus nominatorem exactoris: si pro diviso prius experitur adversus nominatorem, quam adversus exactoris collegam, *ut hic*, & *l.* 2. *J. de susceptorib. præpos. & arcariis. lib.* 10. *tit.* 70. hinc colligit Decius in *l. in toto jure* 80. *ff. de reguiis jur. num.* 21. in mandatis fiscalibus mandata specialia non derogare specialibus aliis mandatis. 41 Fisci procurator.

42 Quantitatem. 43 Constringet. 44 *C. Theod. l.* 10. *tit.* 16. *l.* 2.

45 Fisco obnoxii sine mora conveniantur (ἐκκαθαίρεσθαι καὶ ἀποδιδόσθωσαν) & ubi fisco satisfecerit, tum demde adversus creditores experiantur. *Synopf. Basil.* 9. *tit.* 5. *ex lib.* 56. *tit.* 6. *cap.* 40. *§.* 10. 46 Id est, negotiorum fuerit, & morosa dilatione. Fruftrari, est morem trahere, terq; versari, vide *l.* 233. *ff. de verb. sign.* 47 Fiscalis actio non differtur, quoad ipse debitor fisci suos debitores exegerit, adde *Nov.* 128. 48 Complete debitorem his libris, est solvere & satisfacere creditori. *l.* 43. *in fin. ff. de administy. tutor. l. ult. §.* 3. *S. de test. manum.* Goth. Recte enim & alibi dicitur, *creditorem adimplere*, pro, creditori solvere. *l. cum post. §. ult. ff. de admin. tut. l. ult. supr. de testam. man.* & Lib. ἐκκαθαίρεσθαι. 4. καὶ πλαφόρας ἐγὼ & hoc loco καὶ ἀπαρέσκεται τὸν ὀφείλοντα. Mod. 49 *C. Theod. eod. tit. l.* 3.

50 Fiscus ex breviariis rationibus confiscati quemquam convenire, quasi confiscati debitorem non poteſt. 51 In *C. Theod.* erat *deportati*, sed Tribonianus elegit nomen generalis. 52 Id est, chartula, five libellus brevis, Gali dicunt, *brevet.* Goth. *Breves*, *brevia*, *breviculæ* pro eisdem sunt, τὰ βιβλία Græci vocant. nominatim Zonaras *in Carthagin. Concilio*, & Julianus *in epistola ad commune Judaorum.* utuntur & frequenter libri βιβλιαῖα, dum rationes, volumina, vel corpora rationum significant: quæ quidem per se fola fidem non faciunt. *l. instrumenta. l. exempla. supr. de probat.* & ideo non poteſt fiscus ex breviariis confiscati rationibus quemquam convenire, quasi confiscati debitorem; & hoc hic statuitur. Alioqui enim brevitas chirographi non minuit fidem. *l. si aliquid. supr. de donat.* Mod.

53 *Sub.* utilis fisco, *l.* 7. *§.* *de probat.* 54 *Contractorum*, in *C. Theod.* 55 *l.* 2. *ff. de fide instrum.* 56 *l.* 5. *l.* 6. *l.* 7. *supr. de probat.* 57 Redhibitio hic, solutio est, oratio vero ita hic legenda, *nullus de his, quorum nomina conscripta sunt, ad redhibitionem urgeatur.* 58 *Urgeantur.* cætera absunt a C. Theod. 59 Ex brevi debitoris fui privatus creditor meminem convenire poteſt, quasi debitoris debitorem.

60 Perperam antea legebatur, *de fide instrumentorum*, cum in *C. Theod. legatur de fide & jure hastæ.* 61 In fiscali auctione hæc requiruntur, proscriptio, *l.* 6. *J. eod.* auctoritas procuratoris fisci. *l.* 1. *J. eod.* Hasta. *l.* 6. *J.* Præco, Quæstor, addictio, *l.* 4. *J. eod.*

62 Fiscalis hasta, auctio est, quæ sit a fisco de bonis caducis, vel commissis, vel obligatis. Dicitur autem hasta, quod ejus venditionis signum esset hasta in foro posita. *Goth.* Et quæ ita vendebantur, fab hasta venire dicebantur, ut sub corona capiti: quod eorum venalium 20 Siquidem. 21 Dixi ad *l.* 6. *supr. de remiss. pignor.* contra judicatum vide apud Papinem 18. *Arrest.* 22 Repetitionibus. 23 Al. 3. *Id. Mart. Ravenna, &c.*

24 *C. Theod. eod. tit. l.* 2. 25 Al. *quis.* 26 De proscriptionibus, vide *l. ult. §.* 5. *J. de delatoriis. lib.* 10. *tit.* 11. *l.* 15. *§.* 32. *ff. de injuriis.* Goth. Proscriptio fit de futura actione propositis libellis in celeberrimis urbis locis, ut Cic. ait *pro Quinctio.* Theophilus *in τοῦ πταιφόρου τῆς πόλεως μέρει* & Imp. *l. ult. infr. de delat. & l. pen. supr. de defensor. civit.* quod in alienationibus ecclesiarum fit per dies 20. scripto proposito *Nov.* 120. Multa ergo exiguntur in auctione fisc. Proscriptio, Auctoritas procuratoris, Hasta, Præco, Quæstor, Addictio. quæ fiat justo pretio. *Mod.* 27 *Decurso hastis* hic dixit, ut *§. habitis hastis. l.* 1. *supr. eod.*

28 *Conventioni*, in *C. Theod.* 29 Qui a fisco auctionante comparat, pretium tantum præstat, non reliqua fisco debita, *l.* 2. *in fin. infr. de fund. res priv. l. ult. in princ. infr. de cens.* hoc obstat *l. Imp. ff. de publican.* quia ea non loquitur de venditione fisci, sed de venditione a privato facta. quo casu reliqua omnino emptorem sequuntur, ut est *in tit. sine cert. vel rel. fund. comp. non pr.* Magis urget *l. prædis. ff. de jur. fis.* ad quam dicendum est; obtinuisse aliquando idem in fisco: quod in privato hic; Sed cum id plenique reliquentes nolunt a fisco

2. Imp. GORD. A. Heracleoni.

DUplex ratio desiderium [1] tuum juvat: & quod prætermissa hastarum solennitate possessiones tuas ex officio [2] distractas suggeris; & quod pretii vilitate [3], ob exiguum debitum gratiosam [4] emptionem in fraudem tuam, inutilitatemque [5] rationum mearum, adversarium commentum fuisse dicis. Quapropter illicita ista redargue, tam indemnitati fisci consulturus, quam tuæ securitati operam laturus [6]. PP. 5. Kalend.* GORD. A. & AVIOLA CONSS. 240.

3. Idem A. Crispo.

ETsi [7] instrumenta emptionis non extent, quibuscunque tamen probationibus uxor tua ostenderit [8] ad se eam domum pertinere, quam a fisco ejus nomine dicis comparatam, pretiumque ab ea exolutum, & in eam dominium translatum, frustra fiscum ex persona matris [ejus] referre quæstionem Procurator meus non sinet. PP. 5. Kal. Novembr. GORDIANO A. 5. & AVIOLA CONSS. 240.

Intra tempus in subhastatione statutum quilibet veniens admittitur, licet res jam alteri fuerit vendita. Bart.

4. Impp. DIOCLET. & MAXIM. AA. & CC. Marcellinæ.

SI [9] tempora, quæ [10] in fiscalibus [auctionibus [11],] vel hastis statuta sunt, patiuntur, cum [12] etiam augmentum te facturam esse profitearis: adi rationalem [13] nostrum, ut justam [14] uberioris pretii oblationem admittat. PP. 3. Id. Jan. *Sirmii*, ipsis 4. & 3. AA. CONSS. 290.

Venditio facta a fisco solemniter non retractatur pretextu rescripti, vel minoris ætatis. Bart.

5. Imppp. VALENT. VALENS & GRAT. AAA. ad Viventium PP. Galliarum [15].

QUæcunque [16] pro reliquis prodigorum [17] in annonario titulo, cæterisque fiscalibus debitis, in quibuscunque corporibus sub auctione licitanda sunt, fisco [18] auctore vendantur: ut perpetuo [19] penes eos sint jure dominii, quibus res hujuscemodi sub hastæ solennis arbitrio fiscus addixerit, & si quid [20] unquam, ut a fisco facta venditio possit infringi, auctoritate rescripti fuerit impetratum, nullus obtemperet: cum etiam minoribus [21], si quando aliquid ex rebus eorum pro fiscalibus debitis adjudicatur emptoribus, repetitionis [22] facultas in omnem intercipiatur ætatem. Dat. 2. 3. Non. Novembr. *Trev.* VALENTIN. NB. P. & VICTORE CONSS. 369.

Qui soleniter emit a fisco, solum ad pretium tenetur, & ob aliud debitum non convenitur. Bart.

6. Iidem AA. ad Felicem Comit. sacr. larg. [24].

SI, qui [25] proscribente [26], ac distrahente fisco, debitorum fiscalium emerint facultates: pro earum rerum tantum pretio obnoxii sint, quas eos patuerit decursis [27] hastis, & proscriptione habita comparasse. Nam ita eos munimus, ut nullius conventionis [28] [reliquorum [29] fiscalium nomine [30]] patiamur extrinsecus subire jacturam. Dat. 7. Id. Mart. [31] *Martianop.* VALENT. & VALENTE AA. CONSS.

7. Imp. ZENO.

SI [32] alicujus bona publicentur, atque vendantur, licet tam Comiti rerum privatarum [33] Augusti, quam [34] scholæ Palatinorum, quam [35] etiam fisci Advocato emere aliquas res ex eadem auctione, isque contractus a nemine calumnietur. PP. 3. Kal. Aug. post Consul.

TIT. IV.

DE VENDITIONE RERUM FISCALIUM CUM PRIVATIS COMMUNIUM.

ceptis fructibus teneri. male enim colligunt, qui hinc colligunt, ergo de percipiendis fructibus non teneri. 1 Preces. 2 Officialibus. 3 Vide *l.* 3. *§.* *de jure fisci.*

4 *l. sequos* 16. *supr. de rescind. vendit* 5 *Inutilitatem*, Cujac. ut in *l. ult. §.* 1. *supr. de servit. & aqua. l.* 1. *§. hæc autem. ff.* prehensus a Roberto 1. *recept. l.* 31.

6 Opem daturus. 7 Fiscalis seu quæ a fisco vendente fit emptio, esi non extent ejus instrumenta, aliis modis probari poteſt. adde *l.* 10. *supr. de fide instrum. l.* 17. *supr. de pactis.* Goth. Vide Boor. *decis.* 81. *num.* 5. Anf. 8 *Sub.* apud procuratorem Cæsaris.

9 Si statuta fiscalibus emptionibus tempora patiuntur augenti tibi pretium venditionis a fisco factæ, præferri licet ei qui pridem emit. *Synopf. Basil.* 56. *tit.* 13. περὶ τῶν δημοσίων. *ex tit.* 6. *cap.* 1. 10 Adde *l.* 1. *in fin. J. de vendendis bonis civit. lib.* 11. *tit.* 31. Est vero tempus vigiuti dierum certis cæsibus. Quoties ob debita fiscalia necesse est a domibus sacris prædia vendi, adeo five œconomus id per dies viginti proscriptum & propositum habet & ea plus offerenti addicit. *Novell.* 120. *c.* 6. *vers. Posquam vero ista. Auth. Hic jus porretium.* 10. *supr. de sacr. Eccles.* 11 Inclusa desunt in vet. 12 Post addictionem factam a fisco emptori, adjectio & licitatio admitti intra certa tempora poteſt, *ut hic*, post addictionem factam a Republica, adjectio non admittitur, nisi ex privilegio. *l.* 21. *§.* 7. *ff. ad municip.* Melioris est conditionis fiscus, quam Respublica aut municipium. sic fiscus semper hypothecam habet. *l. Asserius. §.* 6. *§. fisci* 3. *ff. de jure fisci.* Respublica, nonnisi ex privilegio. *l.* 2. *J. de jure Reip. lib.* 11. *tit.* 29. *l. Antiochensium* 37. *ff. de reb. auct. jud. poss.* Fiscus προτιμᾶται habet. *l. quod quis*, 34. *ff. de reb. auct. jud.* Idem nunc habet etiam Respublica. *l. bonis* 38. *§.* 1. *ff. de reb. auct.* olim non habuit, nisi ex privilegio, ut ex epistola Plinii ad Trajanum constat, *supr. eod.* *de exactione pecuniarum.* Lis fiscalis terminanda est intra menses sex, lis Reipublicæ intra triennium. atque ita melior est fisci, quam Reipublicæ conditio, *l.* 1. *§. illud* 3. *ff. de adilitio.* vide Cujacium *l. ult. §.* 1. *ff. de jure fisci.* 13 *Al.* 14 *Ut justa jus uberioris, &c.*

15 *C. Theod. eod. tit. l.* 1. 16 Venditio facta a fisco solemniter prætextu rescripti, vel minoris ætatis non rescindituar. *Bart.* 17 *Prodiga* fuit annonæ ἐφόδια, quibus oppo-

nuntur corpora. 18 Fiscus hic pro Cæsaris procuratore sumitur. 19 Fiscalis hastæ rite factæ ea vis est & fides, ut nec rescripto principis, nec beneficio ætatis, nec alia ulla ratione convelli possit, *ut hic*, nisi minor fuerit indefensus. *l. ult. §. si propter publ. pensit.* 20 Siquidem. 21 Dixi ad *l.* 6. *supr. de remiss. pignor.* contra judicatum vide apud Papinem 18. *Arrest.* 22 Repetitionibus. 23 Al. 3. *Id. Mart. Ravenna, &c.*

24 *C. Theod. eod. tit. l.* 2. 25 Al. *quis.* 26 De proscriptionibus, vide *l. ult. §.* 5. *J. de delatoriis. lib.* 10. *tit.* 11. *l.* 15. *§.* 32. *ff. de injuriis.* Goth. Proscriptio fit de futura actione propositis libellis in celeberrimis urbis locis, ut Cic. ait *pro Quinctio.* Theophilus *in τοῦ πταιφόρου τῆς πόλεως μέρει* & Imp. *l. ult. infr. de delat. & l. pen. supr. de defensor. civit.* quod in alienationibus ecclesiarum fit per dies 20. scripto proposito *Nov.* 120. Multa ergo exiguntur in auctione fisc. Proscriptio, Auctoritas procuratoris, Hasta, Præco, Quæstor, Addictio. quæ fiat justo pretio. *Mod.* 27 *Decursus hastis* hic dixit, ut *§. habitis hastis. l.* 1. *supr. eod.*

28 *Conventioni*, in *C. Theod.* 29 Qui a fisco auctionante comparat, pretium tantum præstat, non reliqua fisco debita, *l.* 2. *in fin. infr. de fund. res priv. l. ult. in princ. infr. de cens.* hoc obstat *l. Imp. ff. de publican.* quia ea non loquitur de venditione fisci, sed de venditione a privato facta. quo casu reliqua omnino emptorem sequuntur, ut est *in tit. sine cert. vel rel. fund. comp. non pr.* Magis urget *l. prædis. ff. de jur. fis.* ad quam dicendum est; obtinuisse aliquando idem in fisco: quod in privato hic; Sed cum id plenique reliquentes nolunt a fisco

Ratione partis fiscus potest vendere totum. Bart.

1. Imp. ALEX. A. Epicteto.

FOrma [36] est, quotiens ad fiscum, vel [37] minima portio rei pertinet, ut universa a procuratoribus meis *distrahatur* [38]: sed pretium partis tantum in fiscum redigatur, reliquum dominis partium restituatur. Emptorem igitur prædiorum, de quibus libellum dedisti, apud suum Judicem conveni, usurum defensionibus [39], si quæ sibi competunt. PP. 7. Kaleud. Octobr. FUSCO & DEXTRO CONSS. 226.

TIT. V.

NE FISCUS REM, QUAM VENDIDIT, EVINCAT.

Res fisci solenniter vendita non evincitur, licet non pertinuerit ad stationem venditoris: & officiales invicem exprimuntur etiam durante officio. Bald.

1. Imp. ALEX. A. ad Hermiam.

GRavissimum [40] verecundia mea duxit, ut [41] cujus rei pretium, cum bona fide esset addicta, semel fiscus acceperit, ejus controversiam referat. † Non solum ergo emptorem ab eadem statione [42], sed ne ab alia quidem quæstionem pati debere æquum est: cum etiam in his venditionibus emptore non inquietato officia inter se possint experiri. Dat. 15. Kal. Maji MODESTO & PROBO CONSS. 229.

2. Impp. HONOR. [43] & THEOD. AA. Palladio PP. Orientis.

REtractare [44] fiscum, quod semel vendidit æquitatis honestatisque ratio non patitur [45]. Dat. Kalend. Jan. CP. MARTIANO A. & ADELPHIO, CONSS. 451.

TIT. VI.

DE HIS, QUI EX PUBLICIS RATIONIBUS MUTUAM PECUNIAM ACCEPERUNT.

Qui accepit pecuniam mutuam ab officialibus fisci, tenetur in quadruplum. Bart.

1. Impp. VALENT. & VALENS AA. ad Probum PP. [46]

SI [47] quis ab exactoribus, tabulariis, [& [48]] arcariis, officiisque [49] rationum fœnebrem pecuniam sumpserit, detectus in eodem, ad quadrupli [50] pœnam ex hac auctoritate teneatur. Dat. 4. Idus Mart. *Trever.* VALENT. & VALENTE CONSS. 365.

Qui aurum fiscale sumpsit mutuo sine principis licentia, & qui dederit, pœna hic inserta tenetur. Bart.

2. Imppp. GRAT. VALENT. & THEOD. AAA. Palladio PP. [51]

SCiant [52] omnes [53], accipiendi mutuo ex largitionibus sacris auri non patere cuiquam facultatem. Quod si quis aurum ex nostro ærario privatis commodis profuturum, occulte [54], aut cautionis, aut ponfionis fide, ut debitor redditurus [sine nostra auctoritate [55]] acceperit [56]: ablatis bonis omnibus, perpetuæ deportationis subdetur exilio. Is etiam qui ex memoratis thesauris sub specie publici creditoris aurum cuiquam commodaverit, aut [57] tradiderit: capitali sententiæ [58] subjugetur. Dat. 12. Kalend. Aug. *Heraclea*, EUCHERIO & SYAGRIO CC. 381.

emere, remissum & mutatum esse ab Impp. Valentiniano & Valente facilius inveniendi emptoris casu. *Mod.* 30 Absunt a *C. Th.* 31 Al. *ff. 3. Id. Novemb. Valentin. N. P. & Victore Coss.* 32 Ex collectione *Ant. Aug.* 33 Ad curam comitis rei privatæ & procuratorum provincialium, qui sub eius dispositione erant, pertinebant, quæ publicabantur. *l.* 3. *C. Theod. unde vi.* 34 Palatini pertinebant ad Comitem patrimonii seu rerum privatarum. 35 Fisco vendente, Comes rerum privatarum, Palatini & patronus fisci possunt etiam res auctioni proscriptas emere. *l. ult. supr. de rescind. vend.* facit *l.* 2. *§. tutor* 8. *ff. pro emptore.*

36 Forma, id est, regula, canon. hinc *formate epistola* in veteribus concilijs vocantur, quas Græci vocant canonicas, hic forma pro lege sumitur in *l.* 4. *supr. de jure fisci, l. divus* 31. *ff. de admin. tut.* 37 Fiscus solidam rem ac totam invito etiam socio vendere poteſt. sic enim facilius invenit emptorem, & tamen cum ita vendit, pars pretii socio servatur. *l.* 2. *§. de comm. ter. alien.* Goth. Potro vide ad hanc legem Cagnolum *ad prædon. ff. n.* 3. Arctin. *cons.* 38. *col.* 2. Cottam *in memorab. in verb. lettæ. ad fin.* Baldam denique *cons.* 156. *lib.* 3. Mod.

38 Distrahantur. 39 Al. *additur*, suis.

40 *Pars epistolæ Imp. Alexandri ad Rationalem.* 41 Qui rem emit a fisco, pretium quo solvit, non amplius conventur. *Synopf. Basil.* 19. *tit.* 13. *lib.* 56. *tit.* 6. *c.* 9. 42 Statio, mansio, in qua officium fiscale consistit. *l.* 2. *supr. de solut.* ut sit sensus: Quod una fisci statio emptori addixerit, id alia retrahere non poteſt. *Goth.* Vide Cujac. *lib.* 2. *observ. c. ult.* S. I. *Anct.* alim Non habuit, nisi ex privilegio, ut ex epistola Plinii ad Trajanum constat, *supr. eod.* 43 *Al.* Arcad. 44 Fiscus re semel vendita retractare venditionem nequit. *Synopf. ibid. c.* 10. *l.* 1. *J. de fundis res privatæ. lib.* 11. *tit.* 65. *l.* 5. *J. de locat. prad. civil. lib.* 11. *tit.* 70. *l.* 17. *ff. de evictionib. l.* 6. *§. de fundis patrimonialib.* nisi διόρθωσις, id est, servus bonorum administrator venditus fit: Nam hujusmodi servorum venditiones retractantur. *Synopf. ibid. l. bonorum* 8. *ff. de jure fisci. l. interdum* 16. *ff. de publicani. J. pœnali. ff. de offic. præs.* Goth. Vide Afflict. *decis.* 304. Anf. 45 Nisi forte bonorum actores venierint, *l. bonorum. ff. de jur. fisc.* quo casu hæc constitutio locum non haberet, quia cum hi noverint omnia, quæ ad bonorum rationem spectant, evertitur plane & perturbatur ratio omnis eorum distractione. adeo ut *in l. ult. ff. de offic. pref.* eleganter dictum sit; *actoris amissionem ad totius domus eversionem pertinere.* Mod.

46 *C. Theod. l.* 10. *tit.* 24. *l.* 1. *ex quo hæ inscriptio restituta est, antea enim in quibusdam non legebatur.* 47 Fœnori pecuniam fiscalem sumens ab exactoribus, vel tabularii, vel officialibus, quadruplum restituere tenetur. *Synopf. Basil.* 9. *tit.* 5. *ex tit.* 6. *c.* 11. Goth. Vide Munn. de Escobar. *de Ratiocin. c.* 14. *num.* 31. Petr. Heig. *quæstion.* 22. *num.* 48. Menoch. *de arbitr. jud. lib.* 2. *centur.* 6. *cas.* 586. *num.* 12. 13. Anf. 48 Deest in *C. Theod.*

49 *Officiisque*, in *C. Theod.* 50 Vide quæ scripsi ad *l.* 45. *§.* 13. *ff. & l.* 8. *supr. de jure fisci.*

51 Comiti sacr. largitionum in *C. Theod.* 10. *tit.* 24. *l.* 2. 52 Mutuum ex fiscalibus thesauris nemo accipere debet. Quod si quis ex sacro ærario, vel occulte, vel palam, vel sub cautione scripta, vel fidejussoribus mutuum sumpserit, proscribitur & deportatur, itidemque is, qui de sacris thesauris mutuum dederit, poena capitis afficitur. *Syn. ibid. c.* 12. & 3. Harm. 5. *§.* 95. 53 *Neque dandi, neque accipiendi, in C. Theod. eod.* 54 Occulte fieri interdum dicitur, quod fit sine autoritate principis, de quo vide Corsetum *singulari, occulte.* 55 Absunt a *C. Theod.* 56 Accepit. 57 *Ac*, in *C. Theod.*

58 *Sententiæ*, in *C. Theod.*